

Beschikking Hoge Raad 5 december 2000, nr. 01280/99 B

Beschikking op het beroep in cassatie tegen de beschikking van de Arrondissementsrechtbank te Arnhem van 15 juni 1999 betreffende M. geboren te D. (Turkije), wonende te A.

1. De beschikking van de Rechtbank

De Rechtbank heeft het verzet tegen de tenuitvoerlegging van een door de plaatsvervangende Officier van Justitie in het arrondissement Arnhem op 20 oktober 1998 uitgevaardigd dwangbevel ongegrond verklaard.

2. Geding in cassatie

Het beroep is ingesteld door de veroordeelde. Namens deze heeft A.J. Moerman, daartoe bij bijzondere volmacht door de veroordeelde schriftelijk gemachtigd, bij schriftuur een middel van cassatie voorgesteld. De schriftuur is aan dit arrest gehecht en maakt daarvan deel uit. De veroordeelde heeft aan de in art. 575, derde lid, Sv gestelde eis van consignatie voldaan. De Advocaat-Generaal Machielse heeft geconcludeerd dat de Hoge Raad de bestreden beslissing zal vernietigen en de zaak zal verwijzen naar het Gerechtshof te Arnhem tot afdoening van het bestaande bezwaarschrift.

3. Beoordeling van het middel

3.1. In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan. Bij onherroepelijk geworden vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Arnhem van 24 februari 1998 is de betrokkene (onder meer) veroordeeld tot een geldboete van f 1500,--.

Omdat dat bedrag niet binnen de daarvoor gestelde termijn door de veroordeelde was voldaan, is deze door de Officier van Justitie schriftelijk tot betaling aangemaand van het verschuldigde bedrag verhoogd met vijf en twintig gulden, een en ander overeenkomstig het bepaalde in art. 24b, eerste lid, Sr. Omdat binnen de in die aanmaning gestelde termijn - die afliep op 19 juli 1998 - geen betaling van de veroordeelde was ontvangen, is het bedrag van de geldboete met het verstrijken van die termijn ingevolge het bepaalde in het tweede lid van genoemd artikel van rechtswege verhoogd met een vijfde, derhalve tot een bedrag van f 1830,--.

Op 3 augustus 1998 is door het CJIB van de veroordeelde een bedrag van f 1525,-- ontvangen door middel van overschrijving van het desbetreffende bedrag van bankrekening van de veroordeelde op de rekening van het CJIB.

Bij brief van 7 augustus 1998 is de veroordeelde door de Officier van Justitie aangemaand het bedrag van f 1830,-- te voldoen onder mededeling dat reeds gedane betalingen in mindering konden worden gebracht en dat bij niet betaling van het volledige bedrag zonder waarschuwing verhaal zou worden genomen.

Toen betaling van het nog verschuldigde bedrag van f 305,-- uitbleef, heeft de Officier van Justitie terzake van dat bedrag op 20 oktober 1998 een dwangbevel, als bedoeld in art. 575, tweede lid, Sv uitgevaardigd. Tegen de tenuitvoerlegging daarvan heeft de veroordeelde verzet gedaan, waarop de Rechtbank de bestreden beschikking heeft gegeven.

3.2. In feitelijke aanleg is namens de veroordeelde, voorzover voor de beoordeling van het middel van belang, het verweer gevoerd dat het dwangbevel ten onrechte is uitgevaardigd, nu de Officier van Justitie, gelet op diens bekendheid van het bankrekeningnummer van de veroordeelde, de minder bezwarende wijze van verhaal zonder dwangbevel, als voorzien in art. 576 Sv had dienen te benutten.

De Rechtbank heeft dat verweer verworpen en heeft daartoe geoordeeld: "dat de keuze van verhaal bij het in gebreke blijven met volledige betaling, vrij is aan de Officier van Justitie. De stelling dat de Officier van Justitie het beginsel van minimale belangen aantasting moet toepassen vindt geen steun in de wet". Tegen dat oordeel keert zich het middel.

3.3. Bij de beoordeling van het middel moet het volgende worden vooropgesteld.

Ingevolge art. 572, eerste lid, Sv is het openbaar ministerie belast met de tenuitvoerlegging van - ondermeer - vonnissen of arresten houdende veroordeling tot geldboete. Ingevolge art. 573, eerste lid, Sv kan het openbaar ministerie, bij het uitblijven van betaling van het bedrag van de geldboete en de daarop gevallen verhogingen, verhaal nemen op de goederen van de veroordeelde overeenkomstig het bepaalde in de art. 575 en 576 Sv.

Het staat derhalve ter beoordeling van het openbaar ministerie of en zo ja, op welke wijze - namelijk al dan niet krachtens dwangbevel - verhaal als vorenbedoeld wordt genomen, terwijl de beslissing daaromtrent aan het openbaar ministerie is voorbehouden. De beleidsvrijheid die de wetgever dienaangaande aan het openbaar ministerie heeft gelaten, brengt mee dat zodanige beslissing door de rechter slechts kan worden getoetst aan beginselen van behoorlijk bestuur.

3.4. Het hiervoor onder 3.2 weergegeven oordeel van de Rechtbank geeft geen inzicht in haar gedachtegang. Indien zij heeft geoordeeld dat het haar niet vrijstaat de onderhavige beslissing tot het nemen van verhaal te toetsen aan beginselen van behoorlijk bestuur, heeft zij miskend hetgeen hiervoor onder 3.3. is vooropgesteld.

Indien zij daaraan niet heeft voorbijgezien, maar heeft geoordeeld dat de wijze waarop in de onderhavige zaak verhaal is genomen geen strijd met die beginselen oplevert, dan is dat oordeel zonder nadere motivering, die ontbreekt, niet begrijpelijk, gelet op het ten tijde van het uitvaardigen van het dwangbevel nog verschuldigde bedrag en in aanmerking genomen dat de Officier van Justitie, naar in cassatie moet worden aangenomen, op dat tijdstip beschikte over het bankrekeningnummer van de veroordeelde, zodat dat bedrag langs de minder bezwarende weg van art. 576 Sv had kunnen worden geïnd. De bestreden beschikking lijdt daarom aan een motiveringsgebrek, zodat zij niet in stand kan blijven.

Het middel is dus terecht voorgesteld.

3.5. Het vorenoverwogene zou dienen te leiden tot vernietiging van de bestreden beschikking en verwijzing van de zaak naar het Gerechtshof te Arnhem.

3.6. In dit verband dient echter te worden opgemerkt dat de Hoge Raad in zijn beschikking van 20 juni 2000, nr 4042 D, heeft beslist dat de Officier van Justitie noch aan art. 575 Sv noch aan enige andere wettelijke bepaling de bevoegdheid kan ontnemen om een dwangbevel uit te vaardigen voor een hoger bedrag dan wordt gevormd door de som van de oorspronkelijke geldboete en de ingevolge art. 24b, eerste en tweede lid, Sr daarop toegepaste verhogingen.

Bij zijn onderzoek of de veroordeelde heeft voldaan aan het in art. 575, derde lid, Sv opgenomen vereiste van consignatie, heeft de Hoge Raad vastgesteld dat de veroordeelde het bedrag van de tweede verhoging te weten f 305,- op 12 juli 1999 aan het CJIB heeft voldaan, terwijl voorts een bedrag van f 256,79 aan kort gezegd deurwaarderskosten bij de Griffier van de Rechtbank in consignatie is gegeven. De gemachtigde van de veroordeelde heeft doen weten dat de verschuldigdheid van het bedrag van f 305,- buiten discussie staat.

Aangezien, zoals uit het vorenoverwogene volgt, de geldboete met de daarop gevallen verhogingen inmiddels is voldaan en het dwangbevel niet kan dienen tot verhaal van de in dat bevel genoemde kosten, zal de Hoge Raad om redenen van doelmatigheid afzien van verwijzing van de zaak, het verzet tegen het dwangbevel alsnog gegrond verklaren en de terugbetaling gelasten van het in consignatie gegeven bedrag van f 256,79. Het voorgaande brengt mee dat als volgt moet worden beslist.

4. Beslissing

De Hoge Raad:

Vernietigt de bestreden beschikking;

Verklaart het verzet tegen het dwangbevel gegrond;

Bepaalt dat de Griffier van de Rechtbank te Arnhem aan de veroordeelde restitueert het in consignatie gegeven bedrag van f 256,79.

Deze beschikking is gegeven door de vice-president

C.J.G. Bleichrodt als voorzitter, en de raadsheren G.G. van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp en F.H. Koster, in bijzijn van de waarnemend-griffier I.W.P. Verboon, in raadkamer en uitgesproken ter openbare terechtzitting van 5 december 2000.

Voorgedragen middel van cassatie

Het recht is geschonden en/of er zijn vormen verzuimd waarvan de niet-naleving nietigheid meebrengt. In het bijzonder is het ongeschreven recht geschonden, doordat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat de Officier van Justitie bij het in gebreke blijven van de betaling van de volledige boete 'vrij' is in zijn keuze van verhaal d.w.z met of zonder dwangbevel, aangezien de Officier van Justitie bij zijn keuze gebonden is aan beginselen van behoorlijk bestuur op grond waarvan gekozen had moet worden voor een wijze van verhaal die voor requirant het minst bezwarend is.

Toelichting:

Bij vonnis d.d. 24-02-'98 is requirant veroordeeld tot betaling van een geldboete ad. f 1500,--. Het CJIB is overgegaan tot inning van de boete en na de eerste verhoging is requirant tot betaling overgegaan. Op 28-07-'98 is het bedrag ad. f 1525,-- (boete inclusief verhoging) overgemaakt naar het CJIB. Vervolgens heeft requirant op 07-08-'98 een tweede aanmaning ontvangen ad. f 1830,-- (boete inclusief tweede verhoging). Requirant heeft hierop niet gereageerd omdat hij veronderstelde dat zijn betaling van de boete en de verzending van de tweede aanmaning elkaar hebben gekruist.

Vervolgens heeft de Officier van Justitie op 20-10-'98 voor het verschil tussen de eerste en de tweede verhoging een dwangbevel uitgevaardigd ad. f 305,-- dat op 30-10-'98 is betekend. Hierdoor worden er extra kosten in rekening gebracht ad. f 256,79.

De Officier van Justitie had in plaats van de bevoegdheid tot verhaal met dwangbevel die ontleend is aan art. 575 Sv ook zonder extra moeite gebruik kunnen maken van de bevoegdheid op basis van art. 576 Sv om tot verhaal zonder dwangbevel over te gaan op de bankrekening van requirant daar het bankrekeningnummer vanwege de eerdere betaling bij het CJIB bekend was. Nu er twee wegen te bewandelen zijn, verhaal met en verhaal zonder dwangbevel diende de Officier van Justitie redelijkerwijs te kiezen voor een wijze van verhaal die voor requirant het minst bezwarend zou zijn geweest. De bevoegdheid van verhaal zonder dwangbevel ligt dan voor de hand, aangezien hierbij voor requirant de minste kosten gemoed zijn.

Ten onrechte heeft de rechtbank overwogen dat de Officier van Justitie 'vrij' is in zijn keuze van verhaal en dat het beginsel van minimale belangenaantasting geen steun vindt in de 'wet'. De rechtbank heeft hiermee nagelaten te toetsen aan het recht en/of de beschikking onvoldoende met redenen omkleed. Met de overweging dat de Officier van Justitie 'vrij' is in zijn keuze van verhaal en dat het beginsel van de minimale belangenaantasting geen steun vindt in de 'wet', geeft de rechtbank te kennen dat bij de afweging van verhaal met of verhaal zonder dwangbevel de beginselen van behoorlijk bestuur niet van toepassing zijn. Echter, gezien de arresten van uw Raad van 17 juli 1995, VR 1996, 16 en 4 juni 1996, NJ 1996, 631 dient de Officier van Justitie zich bij de keuze van verhaal te laten leiden door de beginselen van behoorlijk bestuur.

U heeft in het laatstgenoemde arrest ondermeer het volgende overwogen:

"In aanmerking genomen dat ten tijde van het uitvaardigen van het dwangbevel de betrokkene het bedrag van de sanctie en van de eerste verhoging reeds had voldaan en dat de Officier van Justitie dientengevolge mogelijk beschikte over de nodige gegevens om op andere, voor de betrokkene minder bezwarende wijze verhaal te nemen, is het in de bestreden beschikking besloten liggende oordeel van de Kantonrechter dat zich te dezen geen strijd met beginselen van

behoorlijk bestuur voordoet, zonder nadere motivering, welke in de bestreden beschikking ontbreekt, niet begrijpelijk.”

In beide arresten ging het om verhaal met dwangbevel op grond van de Wet administratiefrechtelijk handhaving verkeersvoorschriften. Ik meen dat dezelfde redenering gevolgd kan worden in onderhavige zaak nu art. 26 en 27 van de WAHV wat onderhavige kwestie betreft vrijwel gelijklopend zijn aan die van art. 575 en 576 Sv.

Deze schriftuur wordt ondertekend en ingediend door de heer A.J. Moerman, gemachtigd door requirant van cassatie.

Conclusie Advocaat-Generaal mr. Machielse

1. Op 15 juni 1999 heeft de rechtbank te Arnhem het verzet tegen tenuitvoerlegging van een dwangbevel ten gevolge van een veroordeling tot een geldboete van f 1500,--, opgelegd bij vonnis van de rechtbank van 24 februari 1998, ongegrond verklaard.
2. Veroordeelde heeft cassatie doen instellen. Middelen van cassatie zijn niet voorgesteld (hier is kennelijk sprake van een vergissing).
3. Ambtshalve merk ik het volgende op. Het bezwaar van veroordeelde betreft, als ik het goed begrijp, de tweede verhoging die aan hem is opgelegd wegens te late betaling en de keuze die is gemaakt voor verhaal met dwangbevel in plaats van verhaal op bank- of girorekening.
 - 3.1. Art.24b Sr verbindt van rechtswege verhogingen aan verzuimen binnen de gestelde termijnen te betalen. Toen op 19 juli 1998, de tweede vervalddag, de boete inclusief een eerste verhoging niet bij het CJIB was ontvangen werd het bedrag dus van rechtswege verhoogd. Dat op 28 juli 1998 alsnog het bedrag van de boete plus eerste verhoging is overgemaakt kan daaraan niet afdoen.
 - 3.2. Onjuist lijkt mij evenwel de stelling van de rechtbank over de keuzevrijheid van de Officier van Justitie of al dan niet met dwangbevel zal worden verhaald. De Richtlijn executiebeleid boetevonnissen 1997 houdt onder “II b Incassofase” (nr. 13) in dat in de incassofase waar mogelijk wordt gewerkt overeenkomstig de werkwijze ontwikkeld voor de WAHV. In het kader van art. 26 WAHV heeft de Hoge Raad beslist dat het OM zich bij de keuze tussen verhaal krachtens dwangbevel als omschreven in art. 26 WAHV en verhaal zonder dwangbevel als omschreven in art. 27 WAHV, dient te laten leiden door algemene beginselen van behoorlijk bestuur.¹ Voor de beantwoording van de vraag of de keuze van de officier in strijd is met beginselen van behoorlijk bestuur is onder meer van belang geoordeeld dat ten tijde van het uitvaardigen van het dwangbevel de betrokkene het bedrag van de sanctie en van de eerste verhoging reeds had voldaan en dat de Officier van Justitie dientengevolge mogelijk beschikte over de nodige gegevens om op andere, voor de betrokkene minder bezwarende wijze verhaal te nemen.² Ook heeft de Hoge Raad in zijn beoordeling wel betrokken dat de betrokkene het bedrag van de sanctie en de eerste verhoging heeft voldaan na daartoe te zijn aangemaand (zij het niet binnen de daarbij gestelde termijn), en anderzijds dat het bedrag waarvoor verhaal krachtens dwangbevel is genomen gering was en de daaraan voor de betrokkene ingevolge art. 26 vijfde lid WAHV verbonden kosten in verhouding hoog waren.³

¹ HR VR 1994, 215, HR VR 1995,104, HR VR 1996,16.

² HR NJ 1996, 631.

³ HR NJ 1994, 160.

3.3. Namens veroordeelde is voor de rechtbank betoogd dat in dit geval gehandeld is - zakelijk gezegd - in strijd met beginselen van behoorlijk bestuur door voor verhaal van het nog niet betaalde bedrag van f 305,-- te kiezen voor de weg van art. 575 Sv in plaats van voor de weg van art. 576 Sv. Dat bezwaar mocht niet worden gepareerd met de enkele vaststelling dat de Officier van Justitie een keuzevrijheid heeft en dat de stelling, dat de officier het beginsel van minimale belangenafweging moet toepassen, geen steun vindt in de wet. Voor zover hiermee zou zijn bedoeld dat de officier zich om de belangen van de veroordeelde niet hoeft te bekommeren berust deze overweging op een onjuiste opvatting. Als bedoeld zou zijn dat in dit geval de beslissing van de officier niet in strijd is met beginselen van behoorlijk bestuur ontbreekt een deugdelijke motivering.

De beschikking van de rechtbank zal naar mijn oordeel daarom niet in stand kunnen blijven.

4. Deze conclusie strekt tot vernietiging van de beslissing op de ambtshalve aangewezen grond en tot verwijzing van de zaak naar het gerechtshof te Arnhem tot afdoening van het bestaande bezwaarschrift.